

Nobelovec

(odlomek)

Нобеловец
преговор

VELIKA ELEGIJA I JOHNU DONNU

John Donne zaspal je, vse zaspalo z njim,
zaspale stene, postelj, tla, preproga,
zaspala miza, stol, zavese, klin,
kredenca, sveča, garderoba.
Spi vse. Steklenka, čaša, kruh, nož zanj,
posoda, luč, kristal in steklovina,
perilo, omare, ura, porcelan,
stopnice, dver. Noč je povesod, temina.
Povesod je noč: po kotih in v očeh,
med listi, v miznici, v besedi stari,
kot govor spravljeni, v drveh, pri tleh
ledenega kamina, v vsaki stvari.
V suknjiču, v čevljih, v nogavicah, ždi
v naslonu stola, zad za ogledalom,
spet v skledi, v križu, v rjuhah, v postelji
in v metli poleg vrat. Vse je zaspalo.
Zaspali oboki so, zid, okna, vse.
Okrogli kamni, kocke, mreže, cveti.

Kolo ne škripne, luč se ne prižge.
 Ograje spe, okraski, parapeti.
 Zaspali obroči, kljuge, dver, zatič,
 ključavnica, zapahi, ključ, zapore.
 Nikjer šepéta, šuma, trka, nič.
 Le sneg. Vse spi. In dolgo je do zôre.
 Zaspale ječe so, gradovi. Spi
 vaga v ribarnici. Spe zaklani pujsi.
 Dvorišča. Hiše. Na verigah psi.
 V kletih spe mačke z dvignjenimi uhlji.
 Ljudje spe, miši. London trdno spi.
 V pristanu jadrnica spi. In s snegom
 ji voda v snu hripavo govori,
 ko se v daljavi zliva s spečim nebom.

II

John Donne zaspal je. Z morjem spita skup.
 In breg iz krede je zaspal nad morjem.
 Ves otok spi v globokem trdnem snu.
 In vsak je vrt zaprt z zapahom trojnim.
 Spe kleni, bori, smreke poleg hoj.
 Pologi gor, potí na njih, potoki.
 Lisice, volk. Spi medved spanec svoj.
 In sneg zameta luknje pred brlogi.
 Ni petja ptic. Sen vzel je tudi njih.
 Krakot se vran ne sliši, noč, počiva
 smeh sovji. Prostor je angleški tih.
 Sij zvezde. Prhne miš, čuteč se kriva.
 Zaspalo vse je. V svojih krstah spe
 vsi mrtvi. V morju srajc zahomotáni
 spe v posteljah vsi ti, ki še žive.
 Globoko. S kom objeti. Ali sami.
 Zaspalo vse je. Od host in rek, gorá.
 Zveri spe, ptice, mrtvi svet in živi.
 Le beli sneg gre z nočnega neba.
 Tam tudi spe, nad glavami minljivih.

III

Spe angeli. V snu na nemirni svet
 so svetci pozabili – v njih sramoto

spi divni raj in spi pekèl preklet.
 Nihče ne hodi z doma v to gluhoto.
 Gospod zaspal je. Svet postal je tuj.
 Uho ne sliši, oko zre noč v vesolju.
 In satan spi. Sovraštvo je z njim skup
 zaspalo v snegu na angleškem polju.
 Spe jezdeci. S trobento angel spi.
 In konji spe, v snu zibajoč se v bokih.
 In kerubini vsi v zbor združeni
 spe v katedrali Pavla pod oboki.

IV

John Donne zaspal je. Spijo pesmi. Spe
 vse rime, vse podobe. Dobrih, slabih
 ne najdeš več. Napake, greh, gorjé,
 enako nemi, spe v svojih silabih.
 In verzu je vsak verz kot rodni brat,
 čeprav mu kliče: Dalje se pomakni!
 Tako je daleč vsak od rajskih vrat,
 tako gost, beden, čist, da so – enaki.
 Vsi stihi spe. Spi jambov strogi svod.
 Troheji spe stojé kot straža prava.
 In v njih spi videnje iz Lete vod.
 In trdno drugo spi za vsem tem – slava.
 Spe vse nesreče. Spi trpljenja vek.
 Napake spe. Z zlom dobro se je objelo.
 Napake spe. Laz zadnjih črnih peg
 v prostranstvu polni zdaj sneženje belo.
 Zaspalo vse je. Spijo gore knjig.
 Reke besed v pozabi ledenijo.
 Spe vse besede, vsa resnica v njih.
 Spe sponse. Kdaj pa kdaj lahnó zvenijo.
 Vse trdno spi. Svetniki, satan, Bog.
 S prijatelji. Z otroki. S hlupci zlemi.
 In samo sneg šušti v temi na pot.
 In drugih zvokov ni na širni zemlji.

POSTANEK
V PUŠČAVI

Tako je malo Grkov v Leningradu,
da grško cerkev smo porušili,
da bi sezidali na praznem mestu
koncertni dom. V stavbarstvu takem je
nekaj brezupnega. A vendar, zdi se,
koncertni dom za tisoč in več duš
ni tolikšno brezupje, saj je tudi
sam hram, hram za umetnost. Kdo je kriv,
če mnogo večji krog ljudi privablja
umetnost petja kot zastave ver?
Človeku žal je le, da zdaj od daleč
namesto običajne kupole
zagleda ravno in ogabno črto.
A kar zadeva ogabnost sorazmerij,
bo res, da človek odvisen ni od njih,
a bolj od sorazmernosti ogabe.

Odlično pomnim rušenje te cerkve.
Bilà pomlad je in prav tistikrat
sem na obisk k tatarski šel družini,
ki je živela blizu nas. Strmel
sem skozi okno, gledal grško cerkev.
V začetku bil je samo naš pomenek,
potem so se vmešali v govor zvoki,
ki sprva so se zivali z besedo,
a jo potem kaj kmalu zadušili.
V cerkveni vrt prišel je eskavator
s pritrjeno železno utežjó.
Zidovi so se vdajati začeli.
Odpor bi smešen bil, saj kaj bi z njim,
če zid si, a pred tabo je rušitelj.
In razen tega eskavator imel
lahko je cerkev za neživi predmet,
ki v nekem smislu pravzaprav podoben
je njemu samemu. V neživem svetu
pa ni navada vračati udarcev.
Potem so tjakaj vrgli kamione.
in buldožerje . . . In tako zvečer
sedel na razvalinah sem abside.
V jamah oltarja je sijala noč.
In jaz – skoz odprtine na oltarju –
strmel na dirjajoče sem tramvaje;

skoz prizmo cerkve videl sem takó
to, česar srečati ne moreš v cerkvi.

Nekoč, ko nas ne bo na zemlji več,
za nami, točneje na našem mestu,
se znova nekaj takega pojavi,
da vsak, ki nas poznal je, se zgrozi.
A teh, ki so poznali nas, bo malo.
Tako navajeni spomina psi
še taco dvigajo na starem mestu.
Plot je že davno zrušen, toda njim
še kar naprej se prikazuje v sanjah.
Sni njihovi odpravljajo resničnost.
Morda pa zemlja hrani stari vonj,
ki ga asfalt ne more zadušiti.
In kaj jim tudi bo ta grdi dom?
Tu zanje je vrtič, samo vrtič,
saj tega, kar je za ljudi očitno,
je psom kaj malo ali sploh ni mar.
To imenujejo zvestoba pasja.
A če sem že pri tem, da govorim
vam resno o štafeti generacij,
potem verujem samo v to štafeto,
bolj točno, v tiste, ki zaznajo vonj.

Zelo je malo Grkov v Leningradu
in sploh jih zunaj Grčije je malo.
To malo, kar jih je, pa je zato,
da bi se ohranile stavbe vere.
A verovati v to, kar mi zgradimo,
od njih nihče ne terja. Najbřž
je ena stvar zato krstíti narod,
a nekaj drugega – nositi križ.
Imeli eno samo so dolžnost.
Izpolnili je niso. Niso mogli.
Zarastla se je neorana njiva.
»Ti, moj sejalec, ralo svoje hrani,
a čas za klasje odredimo mi.«
A oni niso ohranili rala.

To noč strmim zamišljeno skoz okno,
premišljajoč o tem, kam smo zašli.

In še o tem, od česa smo bolj daleč:
 od pravoslavja ali helenizma?
 Čemu smo blizu? Kaj je tam, pred nami?
 Ne čaka nas mordà zdaj drugi vek?
 In če je to, kaj naša je dolžnost?
 In kakšno žrtev smo mu dolžni dati?

1966

ŽIDOVSKO POKOPALIŠČE
 V LENINGRADU

Vegasta ograja iz gnilih desk,
 za vegasto ograjo ležijo v vrsti
 juristi, revolucionarji, trgovci, muziki.

Zase so peli.
 Štedili zase.
 Za druge umirali.
 A v začetku so plačevali davek,
     upoštevali urade
 in v tem svetu, brezupno materialnem,
 pojasnjevali talmud
     in ostajali idealisti.
 Mogoče videli več so,
 mogoče verjeli so slepo.
 Vendàr so otroke učili, naj bodo strpni
 in naj bodo uporni.
 In niso sejali žita.
     Nikoli niso sejali žita.
 Preprosto so legali sami
 v hladno zemljo kot zrna.
 In za zmeraj zaspali.
 In potem so jih zasipali z zemljo,
 prižigali sveče
 in lačni starci z visokim falsetom,
 zadihani od mraza,
 so jim na zadušnicah
     kričali o miru.
 In so ga našli.
     V obliki razpada materije.
 Ne da bi se česa spominjali.
 Ne da bi na kaj pozabili.

Za vegasto ograjo iz gnile materije
štiri vrste od zadnje postaje tramvaja.

PETELINI Zvezde še niso bledele,
zvezde so stale še v čredi,
ko so se že zbudili
v kurniku, gori na gredi
in zavpili
goltajoče, neubrano.

Tišina je živeti prestala.
Kot molk sredi cerkve
ob prvem zvoku korala.
Tišina je živeti prestala.
Orači so vstajali
in živino v orala
zapregali, zehali
nezadovoljno, pospano.

To je bil začetek vsega.
Vse to je naznanjalo
prihajanje sonca
in sonce je vstajalo
nad vodámi
in nad gorámi.

Petelini so odhajali
biserna zrna iskat.
Ni jim dišalo proso,
vsak bi kaj boljšega rad.
Brskali so in iskali
po smetiščih, kanalih
in poiskali so zrno
in o tem nezadržno
ob zori kričali:

Našli smo ga sami.
In očistili sami.

In s svojim glasom sporočamo
o sreči naši edini.

*

V tem hripavem kiriku oglasa
čez vekov tek,
menjavo let
vidim materijo časa,
ki so jo odkrili – petelini.

OPREDELITEV Spominu F. G. Lorce
POEZIJE

Zapomniti si pejsaže
izza oken v sobah žená,
izza oken v prostorih sorodnikov,
izza oken v kabinetih sodelavcev.

Zapomniti si pejsaže
izza grobov istovernikov.

Zapomniti si,
kako počasi sneg naletava,
ko nas kliče ljubezen.

Zapomniti si nebo,
ležeče na mokrem asfaltu,
ko nam govore o ljubezni do bližnjega.

Zapomniti si,
kako po steklu polzeči motni potoki dežja
pačijo sorazmerja zgradb,
ko nam pojasnjujejo, kaj smo dolžni
storiti.

Zapomniti si,
kako nad zemljo negostoljubno
širi poslednje ravne roke
križ.

V mesečni noči
zapomniti si dolgo senco,
ki jo meče drevo ali človek.

V mesečni noči
zapomniti si težke valove reke,
ki se blešči kakor gube ponošenih
hlač.

A ob zori
zapomniti si belo pot,
s katere zavijejo stražarji,

in si zapomniti,
kako vstaja sonce
nad tujimi hrbti stražarjev.

RIBE POZIMI   Ribe pozimi žive.
Ribe hlastajo
                  kisik.
Ribe po vodi drse,
z očmi zadevajo led.
Tja.
          Kjer je globlje.
Tja. V morje. Ribe.
Ribe. Ribe.
Ribe plavajo v zimi.
Ribe k površju žele.
Ribe
          brez svetlobe žive
pod soncem zimskim
          nestanovitnim.
Ribe od smrti beže
po večnih potih
          ribjih.
Ribe solz ne lijó,
ko z glavó
se upirajo v grude.

V hladni vodi zmrzuje

hladno ribje

oko.

Ribe so zmeraj molčeče,

saj so neme in brez glasu.

Pesmi o ribah

kot ribe

se zatikajo v grlu.

Prevedel Tone Pavček

Tone
Pavček

Srečanje z Brodskim v Leningradu

Najino srečanje v ruski zimi daljnega leta tisočdevetstotriinšestdesetega se zdi kakor tedaj še danes skorajda neverjetno. A nikakor naključno. Tako je domala neverjetna tudi nagrada, ki so mu jo prisodili švedski akademiki, a ki zagotovo tudi ni slučajna. Josif Brodsky, ali kot se je imenoval tedaj, Josif Aleksandrovič Brodski, mi je zaradi tega srečanja ostal v spominu kakor nenavadna anekdota

s srečnim koncem, kot podoba, ki že sama opredeli in utemelji pesem.

O njem tistikrat nisem vedel ničesar. V orbito ruske poezije so se prek odjuge in let kratke destalinizacije v obdobju Hruščova zavihteli Voznesenski, Jevtušenko, Roždestvenski, bilo jih je polno v revijah, knjigah, na literarnih večerih, na mitingih poezije – šumno, polno, osvajajoče, navdušujoče sprejemanje in ne manj samozavestno nastopanje po širokih meridianih domovine in sveta. V njihovi senci je ostajala mnogo bolj poglobljena in resničnejša poezija starejšega rodu bodisi Martinova, Sluckega, Samojlova, celo glasovi prvih pevcev ruske lirike tega stoletja so se slišali bolj v intimnih dvogovorih kot v javnem mnogoglasju. A vendar so ta zgodnja šestdeseta leta čas, ko je bila Moskva (po besedah Ahmatove) zasuta s prepisi pesmi Osipa Mandelštama, ko je Ahmatova končala Pesnitev brez junaka, ko je »prišel čas za pesmi« Marine Cvetajeve in je še kako živo bilo občutje hudih izgub s smrtjo Nikolaja Zabolockega in Borisa Pasternaka (1958 oz. 1960). Vseh teh pesnikov kakor po pravilu, ki se mu sovjetska družba še ni čisto izneverila, ni bilo v knjigarnah in nekaterih tudi ne v knjižnicah. Mandelštam je izšel šele leta 1973, prvi posmrtni nepopolni izbor Cvetajeve 1961, lirika Pasternaka, Cvetajeve in Ahmatove še do danes ni v celoti dostopna ruskim bralcem. (Tudi zadnja izdaja Ahmatove v dveh knjigah pri Hudožestveni literaturi ne vsebuje pesmi iz cikla Rekviem, pri Pasternaku pa ne vseh pesmi iz romana Doktor Živago). Spominjam se tistega zgovornega časa velikih pričakovanj intelektualcev in umetnikov, časa, ko so se pojavila obljublajoča znamenja, kakor na primer Teater na Taganki Ljubimova, Teater Sovremenik v Moskvi na Ploščadi Majakovskega, pa zname-